

Aspectes clau de la Llei 11/2023 de foment de l'associacionisme

Gener 2024

Suport Tercer Sector - Fundesplai

C/ Riu Anoia, 42-54 08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

www.suport.fundesplai.org

infosuport@fundesplai.org

Aquesta obra està distribuïda sota una llicència Reconeixement–No Comercial–Compartir–Igual 3.0 Espanya (CC BY-NC-SA 3.0) disponible a: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/es/>

La versió electrònica d'aquesta publicació es pot veure o descarregar a www.suport.fundesplai.org

Introducció

El 18 de gener de 2024 va entrar en vigor la [Llei 11/2023, del 27 de desembre, de foment de l'associacionisme](#) que, tal com indica al preàmbul, té l'objectiu principal d'**enfortir l'associacionisme** i esdevenir un instrument eficaç per impulsar mesures i accions concretes que permetin el creixement i la **consolidació del teixit associatiu**. La llei també vol potenciar el reconeixement com a valor públic i de vertebració comunitària; el desenvolupament de polítiques públiques de foment més eficients (coordinades i col·laboratives), i la simplificació de les **relacions entre les entitats i els poders públics**.

La finalitat última d'aquesta llei és, per tant, enfortir i **fer créixer l'associacionisme** i incentivar la **conscienciació social** sobre els valors i principis d'aquest sector.

En aquesta guia destaquem els aspectes més rellevants d'aquesta llei.

1. Origen i context actual de la norma

La llei de foment de l'associacionisme té el seu origen en una altra norma: la [Llei 25/2015 del voluntariat i de foment de l'associacionisme](#). A l'article 26, s'establien **mesures de suport i foment de l'associacionisme** que les administracions públiques havien de promoure, però no concretava ni la forma, ni les finalitats ni els objectius específics.

És a la disposició transitòria tercera de la llei 25/2015 on es recull el mandat al Govern de presentar un projecte de llei per fomentar l'associacionisme i donar-hi suport.

Després de la publicació de la llei 25/2015, l'any 2016, el Govern va organitzar el [3r Congrés Català de l'Associacionisme i el Voluntariat](#), en el qual les entitats van posar de manifest els **reptes de l'associacionisme**. Bona part de les disposicions que ara incorpora la llei de foment de l'associacionisme tenen el seu origen en les [conclusions d'aquell Congrés](#).

A partir d'aquell moment, la **Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària (DGACC)** va elaborar un document marc amb els diferents eixos temàtics de la futura norma i es va posar un marxa un procés participatiu que va finalitzar el 21 de desembre de 2023, amb [l'aprovació de la llei al ple del Parlament](#).

Aquesta llei s'aprova en un context català i estatal on estan **previstes que s'aprovin diverses normatives** que afecten directament les organitzacions tercer sector.

En aquest sentit, podem destacar la [Proposició de Llei del tercer sector social](#) que actualment està a prop de finalitzar la fase parlamentària de compareixences i que podria quedar aprovada abans de l'estiu. També cal destacar l'[Avantprojecte de Llei dels instruments de provisió dels Sistema Públic de Serveis Socials](#) que es troba en tràmit de participació ciutadana i que hauria de regular l'acció concertada en relació a les entitats del tercer sector social. Finalment, es preveu una futura [Llei catalana de l'Economia Social i Solidària](#).

Podem destacar també altres normatives, com ara la [reforma de la Llei estatal del mecenatge](#), que va entrar en vigor l'1 de gener, el projecte de [Decret del Consell de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya](#) o l'[Avantprojecte de Llei estatal integral de l'economia social](#), entre d'altres.

2. Abast i entitats destinatàries de la llei

La [Llei 11/2023, del 27 de desembre, de foment de l'associacionisme](#) s'aplica a les **administracions públiques catalanes** en funció dels seus àmbits competencials i recull l'obligació que tenen de **fomentar l'associacionisme** i de promoure, d'una manera coordinada, **accions de reconeixement**, d'impuls de la participació, de suport i assessorament i de promoció i sensibilització, i d'establir els instruments i recursos necessaris per dur-les a terme, potenciant les associacions d'una manera preferent.

Els destinataris d'aquestes mesures de foment són principalment les **associacions** i, en els casos que determina la llei, les **fundacions**, les **plataformes ciutadanes** i els **grups socials** que compleixin els requisits que fixa el text.

La llei regula una sèrie de **requisits generals** que han de complir les entitats com per exemple, el fet de tenir **finalitats d'enfortiment comunitari** o el fet de regir-se per principis i valors com la transparència, el foment de la participació, el funcionament democràtic, la sostenibilitat ambiental, la garantia d'una perspectiva inclusiva i no sexista o el foment de la normalització lingüística del català.

També s'estableixen altres requisits generals relacionats amb l'**organització de les entitats** i la seva governança. Entre aquests requisits estan, per exemple, el de

l'existència de **mecanismes de participació interna democràtica**, que la seva activitat principal no sigui la prestació de serveis a canvi d'una remuneració, que la retribució de les persones contractades inclogui criteris d'ètica i equitat o que disposin de **codis ètics**.

Per últim, en el cas de les fundacions, les plataformes ciutadanes i els grups socials, per poder ser destinatàries de les mesures de foment recollides a la Llei, a més d'aquests requisits generals, hauran de complir també uns requisits específics. En concret, les **fundacions** destinatàries de les mesures de foment d'aquesta llei, **no poden estar vinculades a organitzacions amb ànim de lucre** o a les administracions públiques ni dependre o tenir-hi l'origen.

3. Mesures de foment

En relació amb les mesures de foment de l'associacionisme previstes a la Llei, es poden classificar en les següents àrees:

3.1. Plans d'acció de foment de l'associacionisme

En primer lloc, la Llei estableix l'obligació per part de les administracions públiques d'**aprovar Plans d'acció per al foment de les associacions**.

Aquests plans han de preveure mesures que **fomentin el reconeixement**, el creixement i la implantació territorial i social de les associacions; n'impulsin la participació en els afers públics relacionats amb llur missió; els ofereixin assessorament i suport tècnic, material i econòmic, i sensibilitzin la població.

3.2. Mesures de reconeixement

Aquestes mesures fan referència, d'una banda, al **reconeixement institucional** i, de l'altra, al reconeixement de les competències i els aprenentatges en l'**àmbit educatiu** –tant en l'etapa obligatòria com en la postobligatòria i la universitària.

També fa referència al reconeixement en l'**àmbit professional**, amb l'objectiu que aquestes mesures també tinguin una repercussió pràctica en la millora de l'ocupabilitat.

En aquest sentit, estableix l'obligació del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya de reconèixer, en els programes de capacitació professional, les competències i els

aprenentatges que adquireixen les persones implicades en els projectes i les actuacions de les associacions que tenen finalitats d'enfortiment comunitari per certificar-los com a **qualificació professional**.

3.3. Mesures d'impuls de la participació

S'inclouen, entre d'altres, la constitució d'espais idonis per fer possible una **participació decisiva** de les associacions i la potenciació de les eines i els mecanismes existents per facilitar que les entitats intervinguin en el **procés d'elaboració de les normatives** que els afectin. Aquestes dues línies d'actuació representen una innovació en la relació entre els poders públics i les associacions.

Es reconeix el **Consell de l'Associacionisme i el Voluntariat** com a espai de participació estable de les associacions i com a garant del compliment de les obligacions d'aquesta llei. La norma, a més, garanteix la **constitució de consells de participació territorials**.

3.4. Mesures de suport

Entre les mesures de suport es recullen les d'**assessorament i acompanyament**, l'accés a la formació i la seva promoció, la disponibilitat d'espais, el foment del treball en xarxa, mesures de simplificació administrativa, l'impuls del sistema de **finestreta única**, la transformació digital, programes de foment de l'ocupació de qualitat en les entitats, garantia del dret al temps i a la cura, i la de preservació del patrimoni documental de les entitats.

En relació amb les mesures de **suport econòmic** i la **millora dels instruments de finançament públic**, cal destacar l'obligació de les administracions públiques de garantir aspectes tan rellevants i tan importants com els següents:

- **Garantir que la gestió dels ajuts i subvencions no comporti despeses** a les entitats en concepte de recursos humans o de temps superiors als imports que els atorguen, tenint en compte, no només el cost del projecte pel qual s'atorga l'ajut o la subvenció, sinó també els costos de personal i béns associats. També han de garantir que les **entitats amb ànim de lucre no puguin participar** en aquests programes.
- Promoure les **subvencions pluriennals, concerts, contractes programa o convenis pluriennals**, en els casos que sigui possible. A més, han de vetllar per reduir les càrregues de treball de les associacions en la gestió i justificació del finançament rebut i per garantir un finançament estable de les activitats.

- Abonar, com a mínim, el **50% de l'import de les subvencions en el moment d'atorgar-les**, amb independència de l'administració emissora, la durada, l'àmbit o la figura jurídica de la subvenció.
- Impulsar programes que posin en pràctica els **projectes d'intervenció de les associacions i de millora interna**, amb l'objectiu d'enfortir les associacions i llurs processos i empoderar les persones que hi estan vinculades.
- **Adaptar els calendaris** de publicació, tramitació, atorgament i pagament dels ajuts als **cicles d'actuació i programació** de les associacions, quan sigui possible.
- **Permetre la reformulació de les sol·licituds**, d'una manera universal i efectiva.
- El Govern, amb els ajuntaments, ha de desenvolupar, periòdicament, **programes d'enfortiment de les estructures de federacions i confederacions**.

Cal destacar, a més, l'obligació que imposa la llei al Govern perquè presenti un **projecte de llei de subvencions** en el qual, entre altres mesures, se simplifiquin els processos i s'unifiquin els criteris de publicació, adjudicació, justificació i pagament de les subvencions de les administracions públiques.

3.5. Mesures fiscals i d'estímul del mecenatge

En aquest apartat volem destacar també les **mesures fiscals i d'estímul del mecenatge** previstes a la disposició final tercera de la llei.

Amb l'objectiu d'equiparar fiscalment les associacions a les fundacions, el Govern ha de presentar un **projecte de llei del mecenatge** que, en l'àmbit de les seves competències, reguli els incentius fiscals i els tipus de mecenatge aplicable a les associacions, així com els requisits que han de complir les associacions que tenen finalitats d'enfortiment comunitari per ser destinatàries del mecenatge i els procediments a seguir.

També preveu que el Govern estableixi la **qualificació d'entitat d'interès social i general** com a qualificació complementària a la declaració d'utilitat pública, amb els beneficis fiscals que estableixi en l'àmbit de les seves competències i la possibilitat que els beneficis fiscals puguin incloure una **millora del tractament fiscal de les quotes** de les persones associades i de les **aportacions econòmiques** de persones físiques o jurídiques.

3.6. Mesures de promoció de l'associacionisme i sensibilització

Es fa una incidència especial en l'**accés als mitjans de comunicació**, en les campanyes de difusió que han de permetre sensibilitzar la població, en les mesures de promoció entre els infants i adolescents i en les mesures concretes per als àmbits educatiu i universitari. No obstant això, aquest darrer bloc de mesures no resulta d'aplicació a les fundacions.

La llei reconeix especialment la tasca associativa més vulnerabilitzada o menys reconeguda i preveu que les administracions públiques han de promoure especialment:

- **L'associacionisme entre els infants i adolescents** amb l'objectiu que puguin exercir el dret a associar-se amb l'acompanyament adequat. La llei destaca la singularitat de l'**associacionisme en l'àmbit de l'educació en el lleure** per la seva capacitat d'articulació territorial, la transmissió de valors democràtics i la capacitat d'actuació i empoderament de la joventut diversa que l'integra, destacant el fet que aquest tipus d'associacionisme té un alt potencial d'impacte pel que fa a la transformació comunitària i que està exposat a una gran fragilitat.
- Les **associacions creades per dones**, les accions de les quals s'adrecin a les dones i l'objectiu de les quals sigui defensar-ne els drets des d'una perspectiva feminista interseccional.
- Les **associacions creades per persones LGBTI**, l'objectiu de les quals sigui defensar-ne els drets.
- Les **associacions creades per persones amb discapacitat**, l'objectiu de les quals sigui defensar-ne els drets. Han de promoure la incorporació d'aquestes persones als òrgans de decisió de les associacions.

4. Mesures generals de millora de la relació amb l'administració i la coordinació administrativa

Per últim, la llei preveu un conjunt de mesures adreçades a que les administracions públiques facin un desplegament eficaç, eficient i coordinat. Posa l'èmfasi en la creació d'un sistema que garanteixi la **interconnexió i interoperabilitat entre els**

diversos registres i censos d'entitats sense ànim de lucre, la titularitat dels quals sigui de l'administració de la Generalitat, que funcioni i operi amb els principis de finestreta única i que faciliti i simplifiqui la relació de les entitats amb l'administració.

En aquest sentit, la llei crea l'**Agència catalana de foment de l'associacionisme**, l'**Observatori de l'associacionisme** i un **Centre de recursos per a les associacions juvenils**; i suprimeix el Registre de l'Associacionisme i el Voluntariat de Catalunya (art. 15.4.c i art. 25 de la llei 25/2015).

5. Properes obligacions en relació amb la llei i terminis previstos

La llei de foment de l'associacionisme estableix diferents obligacions per part del Govern i de les administracions públiques a partir de la seva entrada en vigor (18 de gener de 2024).

En un termini de 6 mesos

Constituir una **taula de coordinació interadministrativa** per coordinar les polítiques públiques de suport a l'associacionisme i els recursos que es posen a disposició de les entitats.

En un termini d'un any

- Elaborar un **informe de revisió de la normativa aplicable** a les associacions i presentar-lo al ple del Consell de l'Associacionisme i el Voluntariat.
- **Avaluar el reconeixement com a mèrit de la pràctica associativa** en els processos de provisió de llocs de treball i selecció de personal de les administracions públiques.
- Promoure la implementació d'un **sistema que garanteixi la interconnexió i interoperabilitat registrals**.
- Dictar un **reglament d'homogeneïtzació de la documentació i els tràmits de les convocatòries de subvencions** a què fa referència la llei, sense perjudici que cada convocatòria pugui tenir, justificadament, característiques específiques.

En un termini de 2 anys

- Impulsar la **creació d'una finestra única** de totes les administracions públiques que actuen a Catalunya i que convoquen subvencions perquè les associacions les sol·licitin.
- Elaborar un **pla de treball interdepartamental** per aconseguir que les convocatòries d'ajuts i subvencions en règim de concurrència competitiva dels departaments de la Generalitat es publiquin, majoritàriament, amb una antelació mínima de dos mesos respecte a la data d'inici del període subvencionable.
- **Unificar**, per part de les diferents administracions públiques, **els criteris amb relació als models de les bases reguladores** dels procediments de concessió d'ajuts o subvencions en règim de concurrència pública destinats a les associacions.
- **Presentar un projecte de llei de subvencions** en el qual, entre altres mesures, se simplifiquin els processos i s'unifiquin els criteris de publicació, adjudicació, justificació i pagament de les subvencions de les administracions públiques.

Sense termini establert

La presentació d'un **projecte de llei del mecenatge** és una de les obligacions que té el Govern, però en aquest cas no s'ha establert cap termini de realització.

De tots aquests compromisos i obligacions serà necessari fer un seguiment per part de les entitats del tercer sector.

Suport Tercer Sector acompanyem, assessorem i formem en tasques de gestió per millorar i agilitzar la feina de les entitats sense ànim de lucre.

93 474 74 50

infosuport@fundesplai.org

 @suport_org

 @fundesplai

 @fundesplai